

Tere, Chalice!

Kindlasti Sa imestad minu kirja üle. Võib-olla sinatamise üle mitte, kuigi kohtunud pole me kindlasti kunagi. Sina, nagu minagi, oled ju nüüd Eesti rahva oma. Selle vahega, et Sina saad loojana endiselt Sina ja vahetu olla, samas kui mind isegi vanad tuttavad teietama kipuvad. Et see ebaloomulikke barjääre loob, ei pea vist selgitama. Kuid mis sest enam.

Mõtlesin Eesti Vabariigi aastapäevale ning üritasin endale sõnastada, miks see oluline on. Loomulikult, Eesti sünnipäev läheb korda kõigile, kes seda riiki igatsenud, kes üldse oma riigist kunagi unistanud ja aru saanud, et nüüd on see meil käes. See, mis on ta täna ja mis oli (oma teises) alguses, 1990. aastail, on tohutult erinev.

Sina sõnastasid aasta tagasi ehmatava vahedusega, kuhu oleme jõudnud. Just selles mõttes, mis on meile just nüüd ja praegu kõige olulisem. Inimesed! Kas saabki olla ühele riigile lihtsamat tõde? Eks üks ja teine oli ennegi püüdnud sinna viidata, kuid ikka hüüdjä häälena kõrbes. Võib vabalt olla, et ka auditorium oli kurdistumas. Olgem ausad, olime riigi tasandil ikka totaalsesse vaimsesse vaakumisse jõudmas.

Loomulikult oled täna täheldanud, et sinu sõnum on nüüd kõikjal. Seda kuulutatakse lausa naeruväärselt suurte summade eest. Meil pole enam kauem põhjust kurta vaesuse üle, mis takistaks inimväärse elu tagamist kõigile oma kodanikele. Kuidas sa tookord ütlesidki:

...inimene yxkõik kui suur kui
väike
järjelt kukkund järjel
on inimene...

Vahel tundub, et mida kõrgema positsiooni mõni meie hulgast saab, seda raskem on tal sellest lihtsast sõnumist aru saada. Mitte et ma arvaksin, et kõik poliitikud on pätid. Mulle lihtsalt ei mahu pähe, kuidas saab riigi tüüri juures olles teha teadlikult riigile kahjulikke otsuseid.

Et lapsel ja lapsel on Eestis selge vahe, et poliitika soosib järjekindlalt hariduslikku kihistumist, on riigile hukatuslik. Täna lapsed otsustavad homme ju meie eest ka. Me endi soov õilsalt vananeda täitub vaid siis, kui otsuseid teevad väarikad ja südamega kodanikud. Nemad on täna veel lapsed. Kuid lõppude lõpuks on tähtis näha oma vigu, osata sõnastada nõrkusi, siis areneme ja pareneme kõigest hoolimata.

...kuigi on igal yhel enda asjad
ajada
kõik selles osa
moodustades rahva
nad on minu inimesed
ja mina olen nende oma

Minu meelest hakkab see tunne tasapisi tulema. Võime ja tahtmine näha endast kaugemale. Märgata teist inimest. Võtame kas või heategevuse. Kui me Eesti Päevalehes (vist oli see) 1996. aastal Tallinna Lastehaigla heaks Estonias esimese suure heategevuskontserdi korraldasime, mõjus see nagu hullumeelsus. Saalist müüdi välja vaid kolmandik ja selleks, et telekaamerate ees mitte häbisse jääda, kutsusime kontserdile tasuta pääsmelega sadu postiljone. Kuid mõne aastaga sai sellest kontsert, millest osavõtt oli eluküsimus. Ning mis tähtsaim – annetatavad summad tõusid sellistesse kõrgustesse, mis haiglale tõesti abiks said olla.

Nüüd ei seata enam eriti tihti kahtluse alla, et kui ise saad hakkama, tuleb aidata neid, kes veel ise hakkama ei saa. Muidugi, inimlikul ja poliitilisel tasandil on see vägagi erinev. Mis aga minule oluline, on see, et abistamine toimibki juba riigist sõltumata. Tasapisi tekkiv kodanikutunne ja -vastutus on ju tegelikult riigi toimimise alus. Kui kodanik otsustab ise ja teab, mida tahab ning – teeb, ei saa poliitik talle enam liiste ette kirjutada.

mu inimesed siin seal kõikjal
igalpool
mu inimesed teavad ise et
nad on
mu inimesed minu inspiratsioon

Nii lihtne see ongi – kui on eneseväärikus, saad alati hakkama. Üks mu tuttav, eestiaegse kasvatusega vanast suguvõsast pärit daam, ütles mõned aastad tagasi: kõige kurvem on, et meil pole enam väärikaid vaeseid. Kui on puudus, siis kerjan või lähen prostituudiks...

Tõsi, teadmine, "et olen", pole ju tegelikkuses rahaga seotud. Pigem juurte, harituse, tundlikkusega. Ja hoolivusega. Kui inimesed üksteist hoiavad, omavahel suhtlevad, vahel pai teevad – see vast ongi hooliva ühiskonna vundament.

Alustagem iseendast. Pilk peeglisse ütleb ju üheselt, meeldib see inimene teile või mitte. Kui ei, siis vigade parandus enda kallal on kõikide muudatuste algus. Õelge näiteks naabrile hommikusele terele lisaks, kui kena ta täna välja näeb. Vähe sellest, et naaber särama lööb – iseendal hakkab samuti harjumatult hää. Proovigem!

räägin sest nii hakkab kergem
kuningatele kylakeeles lihtsalt
tänan võimaluse eest näidata
mis meelel
sydamel kirjas
toorelt ausalt kui vaja kirjutan

See on minu meelest võti. Kui me ei räägi, siis me ei tea – mis tähtis. Kui me ei räägi, siis me ei vabane – sellest, mis painab.

Noil üheksakümnendail oli õhus nii palju emotsioone. Kust nad tulid? Nad olid VÄLJA ELATUD. Nii ebaeestlaslik. Ja samas nii inimloomulik. Oleme harjunud endale jutustama lugusid 700-aastasest orjaajast ja ülikinnisest loomusest. Vajutame seega oma kätega iseendi õlad kühmu.

Kuid vaadagem – Tallinnas toimuvad põhjamaade parimad peod, maal valitseb (turistide sõnul) seletamatu "happy atmosphere", mida endassesulgunud tuimus kindlasti pole võimeline looma. Tuli meis põleb heleda leegiga. On seda alati teinud. Tundlikumad on seda tunnistanud ning mitte kunagi kustuda lubanud.

See on aidanud kõigel püsida. Ja täna on meil oma riik. 1,4 miljonil inimesel. Väiksemal rahvakillul kui mõne teise riigi linnaosa. Kas poleks imelik, kui näiteks Stockholmil oleks oma sõjavägi, kohus ja kiirabi, maksuamet ja parlament. Naljakas? Aga meie puhul mitte. Selliselt mõeldes võiksime kõik aduda, milline luksus on meie kätes. Sõna kõigis tähenduses kallis – nii ülal pidada kui ka hoida, armastada... Kuskil mujal maailmas ei tehta otsuseid ja laule eesti keeles.

Sina, Chalice, oled ehk inimene, kes oskaks vastata, mida teha, et Eesti jõuaks praeguste noorte tunnetesse, hinge. Kui ma olin 14-aastane, lugesin Lydia Koidula ja Hando Runneli luuletusi, käisin salaja sinimustvalge rinnamärgi üritustel ja olin ekstaasis Urmas Alenderi lauludest. See tunne Eesti vastu kasvas nagu armastus – vargsi, ja objekti õieti tundmata, tema salapärasest ja kättesaamatusest veelgi enam lummatuna.

kui syda on suur
siis on vahemaad väixed
head sõbrad
võibolla mujal ongi parem
seikle aga ära jää võõrax
koos koos koos

Sa teadsid ka meie valusaima mure sõnastada. Milleks tõsta iivet, kui noored lahkuvad – maailmas on niigi liig palju inimesi? Eestile on elu küsimus, et meie noored tahaksid siin elada.

Oled sa kindel, et sust endast ükskord mineja ei saa? Sa oled ju noor ja andekas. Anded aga on maailma suurim aare. Seda teatakse – erinevalt meist endist – kõikide piiride taga hästi. Mis aitas mõne riigimehe jutt, et raha liigub sinna, kus on haritud töäjõud. Või nagu Sina sõnastasid – head inimesed. Ja mitte vastupidi.

Enne ei tehtud midagi, kui head eesti inimesed ka piiri taga hinda läksid. See oli ju aja küsimus. Oleme alati end töökaiks ja tublideks pidanud, oleme ju olnud ka. Et see aga maailma tähtsaim vara on, oli hästi hägune tõde. Loomulikult peame harjuma märksa suurema liikuvusega – sõbrad lähevad ja asenduvad võõrastega. Kuid see on võimalus, mitte nõrkus, kui need "minu inimesed" ikka tagasi tulevad. Ja võõraiks ei jää. Selleks on tähtis – nagu Sa ütlesidki – teada, kes ma olen ning elada, mitte ainult võtta ruumi. Ja kui saad valida, elad seal, kus oled hoitud.

Riigiks kasvamine pole lihtne. See on pikaldane ja vahelduvalt piinarikas tee. Mul läks kaua aega, enne kui sain aru väljendist "iga ühiskond väärib oma poliitikuid". Muidugi tahad, et kohe oleks kõik hästi ja arenenud ja edukas ja silmapaistev. Õnnelik. Kuid ka riigi tüüri juures on ju inimesed meie endi keskelt. Kui valetatakse ja varastatakse, siis me ise lubame seda. Ometi igatseme tarkust, töökust, ausust.

Mida meil napib, on oma isikliku mõjuvõimu kogemus. "Minust ei sõltu midagi, ma ei lähe valima!" Tuttav? Eriti nooremate inimeste seas. Ometi tõestasid viimased presidendivalimised vastupidist – olukorras, kus inimestel polnud isegi valimisõigust, saavutasid nad tegutsema asudes just selle, mida tahtsid. Minu meelest oli just see suurim võit – rahva tunne ja teadmine, et kui ma tahan ja liigutan, siis saan ka, olgu ma nii üksik või väike kui tahes.

Tegelikult, Chalice, tahtsin ma Sind tänada. Selle eest, et Sa näitasid (näitlejana?), missugune on unistuste riigimehe suhtumine oma rahvasse:

Inimesed

Yx mu seis siht ja suund

Mu inimesed minu elu

Armastus

Nad on mu oma inimesed

Ja kõik mis teen on

Neile pühendatud

See jääb alatiseks meelde. Head Eesti sünnipäeva!